

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 011271
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעהיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק א – שם המספר ואותיות השימוש – 20 נקודות
פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (עמוד 4).
- ד. הוראה מיוחדת: יש להקפיד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק א: חובה – שם המספר ואותיות השימוש (20 נקודות)

ענו על שאלה 1 שלפניכם.

1. (20 נקודות)

- א. לפניכם משפטים ובהם אפשרויות להגיית שם המספר ואותיות השימוש וכן מספרים מודגשים. הקיפו את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר, וכתבו במילים את המספרים המודגשים.
- כל אחד מחברי האקדמיה ללשון העברית נדרש להשתתף ב **חמש** / **חמשת** / **חמשה** ישיבות.
 - בדף המילים החדשות לשנת תשפ"ה שבאתר האקדמיה ללשון, מופיעים 6 _____ שמות לפרפרים, ובהם שם הפרפר "כתמית אריאל" לזכר אריאל ביבס ז"ל.
 - הכינוס ה**שמונה עשרה** / **שמונה עשר** / **שמונה עשרה** לשפה העברית שהתקיים בראשון לציון, עסק בעושר השפה ובאתגריה.
 - מספר הערכים הראשיים במילוני השפה העברית הוא כ-45,000 _____; **שלוש** / **שלוש** / **שלוש** המילים השכיחות בעברית הן לא, את, כל.
 - את מאמר מספר 1 _____ כתבה טלי בן-יהודה. את מאמר מספר 3 כתבה רונית גדיש, והוא פורסם בשנת אלפיים ו**תשע עשרה** / **ותשע עשר** / **ותשע עשרה** / **ותשע עשר**.
 - בעברית של ימינו יש פי 7 _____ מילים יותר מבמקרא.

ב. לפניכם בית מן השיר "סיגליות" שתרגם יהונתן גפן, ובו נעשה שימוש בשם מספר.

"מי זה כותב לך ילדונת, גלי מי שולח
זר פרחים סגול כשהאביב פורח,
מי בתשיעי בכל נובמבר
בלי ברכה, בלי שם או רמז
שולח לך סיגליות בזר קשור בסרט."

(מתוך דף הפייסבוק של האקדמיה ללשון העברית)
האם השימוש בשם המספר תקין? _____
אם לא, תקנו אותו: _____

פרק ב: תחביר (80 נקודות)

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.
ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____
בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 2–6 (לכל שאלה – 20 נקודות).
שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

2. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים.

I. לפני שהציבור יחווה את דעתו על נחיצותה של האקדמיה ללשון העברית, חשוב שנבהיר מה עומד במרכז עשייתה של האקדמיה. _____

II. כל אדם יכול לקבל מענה מוסמך על שאלותיו מתוך מאגר המידע הענק שבאתר האקדמיה ללשון העברית באמצעות מערכת הפניות הייעודית. _____

ציינו ליד כל אחד מן המשפטים את הסוג התחבירי שלו.

אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית/הפסוקיות שבו, וכתבו את התפקיד התחבירי של כל פסוקית; אם המשפט הוא משפט איחוי, תחמו את איבריו.

ב. לפניכם משפט ובו פעמיים וי"ו החיבור.

האקדמיה שמה דגש על פעילות לציבור הרחב, ועם צמיחת המרשתת והרשתות החברתיות היא החלה לפעול גם בהן.

ציינו אילו חלקים במשפט וי"ו החיבור מחברת בכל פעם.

הוי"ו לפני המילה "עם" _____

הוי"ו לפני המילה "הרשתות" _____

ג. לפניכם משפט בדיבור ישיר.

הגיע הזמן לבקש מאנשי האקדמיה: "תראו לנו מה עשיתם בכסף שלנו כל השנים!"
המירו את המשפט במשפט בדיבור עקיף.

3. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים מורכבים.

I. אילו היה למילה "האשטאג" תחליף חמוד, קצר וקליט בעברית, הדוברים היו מאמצים אותו.

II. המילים החדשות ייקלטו בשפה אם הציבור יסכים לוותר על היוקרה שבשימוש במילים לועזיות.

(1) בכל משפט יש פסוקית תנאי. תחמו את הפסוקית בכל אחד מן המשפטים.

(2) מהו ההבדל בין שתי פסוקיות התנאי מבחינת המשמעות? _____

(3) נסחו מחדש את משפט I: התחילו במילה "אם".

אם _____

(4) לפניכם משפט מורכב נוסף.

שאלנו את התלמידים אילו חידושים של האקדמיה ללשון הם אוהבים.

תחמו את הפסוקית, וציינו את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניכם קטע קצר.

האקדמיה ללשון העברית מוציאה לאור ספרים, כתבי עת מדעיים ופופולריים ופרסומים אחרים. זוהי

פעולה שמקרבת את עשייתה של האקדמיה לציבור. אתר הבית של האקדמיה ללשון נהפך למרכז

למילה העברית. אין עוד אתר שמעניק מידע כזה.

סמנו קו מתחת לכל הנשואים בקטע.

4. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע.

העמדת מפעל המילון ההיסטורי, עיקר עשייתה של האקדמיה, כוללת איסוף של הספרות העברית לדורותיה, ניתוח מילים ויצירת בסיס לכתובת ערכי המילון. נוסף על כך האקדמיה עוסקת בחידושי מילים. פעולות אלה מבטאות את המשימות המרכזיות של מוסד זה: מחקר הלשון והכוונתה.

(1) העתיקו מן הקטע שתי תמורות.

תמורה: _____

תמורה: _____

(2) לאחת מן התמורות בקטע יש ביטוי מכליל.

• העתיקו את הביטוי המכליל: _____.

• ציינו את התפקיד התחבירי של הביטוי המכליל: _____.

(3) בחרו באחת מן התמורות שבקטע, וכתבו משפט שמני באמצעותה ובאמצעות המילה/המילים שהיא ממירה. התמורה תהיה הנושא במשפט השמני.

ב. לפניכם שלושה משפטים, ובכל אחד מהם צירוף המסומן בקו.

בכל משפט ציינו מעל הצירוף המסומן בקו את התפקיד התחבירי שלו.

I. על פי המחקרים, לתחיית העברית אין אח ורע בעולם.

II. ברוב המילונים הערכים הם על פי סדר האלף-ביתי.

III. מילים חדשות מתקבלות במליאת האקדמיה על פי החלטת הרוב.

ג. לפניכם משפט פשוט.

את הכוונת הלשון העברית האקדמיה מבססת על מחקר עדכני.

נתחו את המשפט: ציינו מעל המילים את התפקידים התחביריים שלהן.

5. (20 נקודות)

א. (1) לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם המילים "חלופות ראויות" מסומנות בקו.

בכל אחד מן המשפטים כתבו מעל המילים המסומנות בקו את התפקידים התחביריים שלהן.

I. הבעיה היא שאין חלופות ראויות למילים הלועזיות.

II. לא נראה שהאקדמיה מצליחה למצוא חלופות ראויות למילים לועזיות.

III. מציאת חלופות ראויות היא תנאי לאימוצן של מילים.

IV. בלי חלופות ראויות יעדיפו הדוברים את הלעז על פני העברית.

(2) לפניכם משפט נוסף, וגם בו כתובות המילים "חלופות ראויות".

V. במקרה זה נראה שהחלופות ראויות.

מהו התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים "החלופות ראויות" במשפט V?

החלופות _____ ראויות _____

(3) מהו חלק הדיבור של המילה "ראויות" המשותף למשפטים I-V? _____

ב. לפניכם שני משפטים, ובהם מילים המסומנות בקו.

I. כל התלמידים יכולים להשתתף באולימפיאדת הלשון העברית, ולא רק תלמידים מצטיינים.

II. חוקרים ויוצרים משתתפים בשיבות האקדמיה ללשון העברית.

(1) כתבו מעל כל אחת מן המילים המסומנות בקו את חלק הדיבור שלה במשפט.

(2) המירו את משפט I במשפט פשוט בעל חלק כולל במבנה "לא... אלא...".

6. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע שאין בו סימני פיסוק. פסקו את הקטע על פי ההנחיות שאחריו.

לרגל יום העברית נערך ריאיון עם נשיא האקדמיה ללשון העברית פרופסור אהרן ממן בריאיון הסביר פרופסור ממן כי רוב אוצר המילים שהאקדמיה ללשון מחדשת מיועד לאנשי מקצוע לדבריו יש מילונים לתחום הרפואה לתחום הפילוסופיה לתחום החקלאות ולתחומים רבים נוספים בעבר נמכרו מהדורות מודפסות של המילונים האלה אולם כיום הם זמינים באתר האקדמיה ללשון

• סמנו נקודות בסופי המשפטים.

• פסקו משפט איחוי.

• פסקו חלקים כוללים.

• פסקו הסגר.

• פסקו תמורה.

ב. לפניכם משפט מורכב.

מאות אלפי גולשים העוקבים אחרי עמוד האינסטגרם של האקדמיה ללשון נהנים מן התכנים הלשוניים שהאקדמיה מפרסמת.

פרקו את המשפט לשלושה משפטים פשוטים על פי סדר הגיוני.

(1) _____

(2) _____

(3) _____

פרק ג: מערכת הצורות (80 נקודות)

(יש לבחור בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 7–11 (לכל שאלה – 20 נקודות).

שימו לב: בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

7. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע, ובו פעלים מודגשים.

האקדמיה ללשון העברית נִמְנֶיֶת עם קבוצה של מוסדות מדע ותרבות בישראל, ותוצאות עבודתה נִכְרוֹת בכל מקום. רונית גדיש, ראשת המזכירות המדעית לשעבר באקדמיה ללשון, אמרה באחד הראיונות: "כבר בהתחלה הִבְנוּ שהרשתות החברתיות הן אפיקי שיווק וש אפשר לפרסם בהן דברים שִׁמְעוּרִים שיח. כבר בשלב מוקדם התפתחנו עם השינויים, אבל לא ידענו כמה נִשְׁתַּעֲבֵד לעבודה ברשתות, וכמה משאבים יידרשו. לא חִזֵּינוּ כמה עֲצִים זה יהיה". לפניכם טבלה, ובה הפעלים המודגשים בקטע. בטבלה שלפניכם נתחו את הפעלים המודגשים – ציינו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
נִמְנֶיֶת		
נִכְרוֹת		
הִבְנוּ		
שִׁמְעוּרִים		
נִשְׁתַּעֲבֵד		
חִזֵּינוּ		

ב. לפניכם קטע שחסרים בו שמות פועל מן השורש ע-ל-י/ה.

האקדמיה ללשון העברית מעוניינת _____ את מודעות הציבור לשפה העברית. לשם כך תשתתף נציגת האקדמיה בדיון ברדיו, ואחד הנושאים שצפוי _____ לדיון הוא המילים החדשות שאישרה האקדמיה. כמו כן החליטה האקדמיה _____ לרשת תמונות יצירתיות שילוו את המילים החדשות. (1) השלימו בקטע את שמות הפועל הגזורים מן השורש ע-ל-י/ה על פי ההקשר. (2) ציינו מעל כל שם פועל שהשלמתם – את הבניין שלו.

8. (20 נקודות)

א. התמונה שלפניכם מציגה בדיחה משעשעת.

(התמונה נוצרה באמצעות בינה מלאכותית)

(בבועה: "התלוננתי על השירות, והמנהל פיצה אותי.")

"פיצה" משמשת בבדיחה בשני תפקידים שונים: פועל ושם עצם.

(1) נתחו את המילה "פיצה" שבבדיחה בתפקיד פועל: ציינו את השורש, הבניין והגוף.

השורש: _____, הבניין: _____,

הגוף: _____.

(2) האם למילה "פיצה" בתפקיד שם עצם יש שורש?

אם כן – ציינו אותו, ואם לא – נמקו מדוע אין לה שורש.

ב. לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

ציינו ליד כל משפט את השורש של המילה המודגשת בו.

• למדנו על תאוריית ה מפץ הגדול. _____

• הבננה היא "פְּצִצַת אנרגייה". _____

• הפצת חידושי הלשון של האקדמיה נעשית גם באמצעות הרשתות החברתיות. _____

• הצירוף "פְּצִיצֵי תירס" הוא החלופה העברית למילה "פופקורן". _____

ג. במאמר 1 מוזכרת המילה מְנוּחָה.

את המילה "מנוחה" חידש פרופסור משה בראשר, הנשיא לשעבר של האקדמיה ללשון העברית, כדי שתשמש כינוי לקריה החדשה של האקדמיה שתיבנה בירושלים. בבואו לחדש את המילה בחר בראשר בדרך תצורה של שורש ומשקל.
ציינו את השורש של המילה מְנוּחָה: _____, ציינו את משמעות משקלה: _____.

ד. לפניכם ארבעה זוגות מילים.

תַּחֲנוּחָה - טַחְנוּחָה, מַשְׁחָה - מַצְוָה, מְלוּנָה - מְלוּכָה, מוֹסֵד - מְקוּחָה
(1) הקיפו את הזוג שבו שתי המילים נוטות באותו המשקל.
(2) בשאר הזוגות, ציינו מעל כל אחת מן המילים את השורש שלה.

9. (20 נקודות)

א. לפניכם צירופי מילים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

מְנוּעַ חִיפּוּשׁ, מַעֲנָה על שאלות, תַּעֲנִית אסתר, תְּנוּעָה סואנת
מיינו את המילים המודגשות לזוגות על פי השורש, וציינו את השורש המשותף לכל זוג מילים.
הזוג: _____, השורש: _____
הזוג: _____, השורש: _____

ב. לפניכם שלושה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

ציינו ליד כל משפט את התפקיד של האות מ"ם המוגדלת בכל מילה מודגשת: שורשית או מוספית.
• מי הם הַמְּעַנִּים של המאמר? _____
• איננו מוֹנְעִים מכם לעשות זאת. _____
• אנו מוֹנְעִים מתחושת אחריות ואהבה לשפה. _____

ג. לפניכם משפט, ובו מילים בצורת הבינוני.

לאחר שנים של מחקר דקדקני עומד לרשות החוקרים והמתעניינים מאגר, המאגר טקסטים מרוב תקופות הלשון ומאפשר למשתמשים לקבל מענה מוסמך על שאלותיהם.
העתיקו מן המשפט את שלוש צורות הבינוני המשמשות בתפקיד שם עצם, וכתבו ליד כל אחת מהן את הבינון שממנו היא גזורה.
צורת הבינוני בתפקיד שם עצם: _____, הבינון: _____
צורת הבינוני בתפקיד שם עצם: _____, הבינון: _____
צורת הבינוני בתפקיד שם עצם: _____, הבינון: _____

10. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע, ובו מילים מודגשות.

האקדמיה ללשון העברית פועלת כדי לעצב ולכוון את דמותה הרוחנית של המדינה. האקדמיה הקימה את "מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית", והיא גם קובעת חלופות עבריות למילים לועזיות, כגון המילה רעיונאי (קופירייטר).
ציינו מעל כל מילה מודגשת את משמעות הצורן הסופי שבה.

ב. לפניכם קטע, ובו מילים מודגשות.

עיקר עשייתה של האקדמיה ללשון העברית הוא העמדת מפעל המילון ההיסטורי: נתוח המילים בעברית לדורותיה, יצירת מאגר מילים ענק ועוד. אולם הודעות לעיתונות בעניין הזה אינן מרגשות את הציבור, ולכן אין לו בטיי בתקשורת.
(1) מיינו את המילים המודגשות בקטע לשלושה זוגות על פי המשקל, וציינו את המשקל המשותף לכל זוג מילים.

הזוג: _____, _____ המשקל: _____

הזוג: _____, _____ המשקל: _____

הזוג: _____, _____ המשקל: _____

(2) ציינו מהי המשמעות המשותפת למשקלים של כל המילים המודגשות בקטע. _____

ג. לפניכם משפט ובו שני פעלים מודגשים, אך רק אחד מהם מתאים להקשר המשפט.

• כמה מחברי הוועדה מִחָאוּ / מָחוּ על ההחלטה שהתקבלה.

(1) הקיפו את הפועל המתאים להקשר המשפט.

(2) כתבו כל אחד מן הפעלים בזמן עתיד ובגוף מדבר.

מָחָא , מָחוּ

11. (20 נקודות)

א. לפניכם ארבעה שמות פרטיים שיש להם שורש משותף.

יָאִיר, מָאִיר, מְאֹר, תָּאִיר

(1) ציינו את השורש המשותף לארבעת השמות הפרטיים. _____

(2) הקיפו את השם הפרטי שאינו פועל.

(3) ציינו את הבניין המשותף לשלושת הפעלים. _____

(4) מבין שלושת הפעלים ציינו את הפועל היוצא דופן מבחינת הזמן, וציינו את הזמן שלו.

הפועל: _____, הזמן: _____.

(5) כתבו פועל מאותו השורש ומאותו הבניין של שלושת הפעלים, הנוטה בציווי, נוכח. _____

ב. בשנת תשע"ב (2012) הונחו לפני האקדמיה ללשון העברית שפע של הצעות לחלופה עברית למילה "קליידוסקופ". ארבע מן ההצעות היו: **מְקִסְמַת**, **גְּלִילוֹר**, **מְרִהֶבֶת**, **רְאִינֹי**. בסופו של דבר נבחרה המילה **גְּלִילוֹר**. הסיבות לכך הן שחשבו שהיא פשוטה, ושיש לה סיכוי טוב יותר להיקלט בשפה בהשוואה למילים האחרות.

גְּלִילוֹר קְלִיידוֹסְקוֹפ

■ (מיוונית: kalos – יפה, eidos – צורה, skopein – לראות)
מכשיר שצורתו גליל ובו שברי זכוכית או פיסות נייר צבעוניים וכדומה
משתקפים אל מול האור במערכת של מראות ויוצרים שפע של צורות
סימטריות בשלל צבעים. עם סיבוב הגלילור נוצרות צורות חדשות.

(מתוך גיליון "למד לשונך", תשע"ב 2012)

- (1) ציינו את דרך התצורה של המילה **גְּלִילוֹר**. _____
- (2) • מבין שלוש המילים שלא נבחרו: **מְקִסְמַת**, **מְרִהֶבֶת**, **רְאִינֹי** – העתיקו מילה אחת שדרך תצורתה שונה מזו של המילה **גְּלִילוֹר**. _____
- ציינו את דרך התצורה של המילה שהעתקתם, ופרטו אותה:
- אם דרך תצורתה של המילה שהעתקתם היא שורש ומשקל – ציינו את משמעות השורש ואת משמעות המשקל; אם דרך תצורתה היא בסיס וצורן סופי – ציינו את הבסיס ואת משמעות הצורן הסופי; אם דרך תצורתה היא הלחם בסיסים – ציינו את שני הבסיסים.

ג. לפניכם שתי מילים.

תְּשַׁחֵץ , **תְּשַׁבֵּץ** _____

ליד כל אחת משתי המילים כתבו אחת מן ההצעות: **מְקִסְמַת**, **מְרִהֶבֶת**, **רְאִינֹי** שנוצרה באותה דרך תצורה.

כל הבגריות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon